ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

ΕΝΩΤΙΚΗ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΤΟ ΥΠουργείο ΠΟλιτισμού

Στο τελευταίο ΔΣ του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων συζητήθηκε το θέμα της περίφραξης της Πνύκας και των λόφων του Φιλοπάππου. Δυστυχώς, δεν συζητήθηκε επί της ουσίας, δηλαδή για το ποια είναι η σύγχρονη αντίληψη για τους χώρους που είναι ταυτόχρονα αρχαιολογικοί και χώροι πρασίνου (όπως είναι οι λόφοι). Συζητήθηκε στη βάση της προειλημμένης απόφασης της ΕΦΑ Αθηνών, με την σύμφωνη γνώμη της ΓΔΑΠΚ, να βάλει κάγκελα στο χώρο της Πνύκας (και αργότερα, όπως μας ειπώθηκε μέσα στο ΔΣ, η πρόθεση είναι να μπουν κάγκελα σε όλο το λόφο και να μείνουν ανοιχτές μόνο τρεις είσοδοι –δηλαδή **η εφαρμογή του σχεδίου που υπήρχε από το 2007 και είχε ξεσηκώσει αντιδράσεις: να αποκοπεί ο λόφος από την γειτονιά!**) και τέθηκε το ζήτημα της προστασίας των συναδέλφων αρχαιολόγων υπεύθυνων του χώρου που σέρνονται στο Αστυνομικό Τμήμα της περιοχής με τη διαδικασία του αυτόφωρου λόγω των καταγγελιών των κατοίκων. Η Ενωτική Αγωνιστική Κίνηση διαφώνησε με το ψήφισμα που τελικά βγήκε με τις ψήφους των παρατάξεων ΕΣΔΑ, Συνεργασία Αρχαιολόγων και Αυτόνομη Παρέμβαση.

Καταρχάς να ξεκαθαρίσουμε ότι στηρίζουμε τους συναδέλφους που πηγαίνουν στο αστυνομικό τμήμα λόγω μηνύσεων, όχι μόνο στην ΕΦΑ Αθηνών, αλλά σε κάθε παρόμοια περίπτωση –κι έχουν υπάρξει πολλές τέτοιες περιπτώσεις, με μηνύσεις ιδιωτών, με αυτόφωρα σε συναδέλφους που απλώς έκαναν τη δουλειά τους σε όλη τη χώρα. Σε κάθε τέτοια περίπτωση η Ενωτική (και όλο το ΔΣ βέβαια) σταθήκαμε δίπλα τους, είτε στα αστυνομικά τμήματα είτε μετά στα δικαστήρια (χωρίς να έχει εκδώσει ανακοινώσεις ο ΣΕΑ για κάθε τέτοια περίπτωση). Και στη συγκεκριμένη περίπτωση της ΕΦΑ Αθηνών, η ΕΑΚ συμφώνησε όχι μόνο να καλυφθούν δικαστικά οι συνάδελφοι αν χρειαστεί, αλλά και έμπρακτα (να πηγαίνουμε μαζί τους στο Τμήμα). Επίσης, **να ξεκαθαρίσουμε ότι είμαστε αντίθετοι σε κάθε ενέργεια που στρέφεται ενάντια στους εργαζόμενους του ΥΠΠΟΑ, όπως η απαράδεκτη, καταδικαστέα και εκτός κάθε κινηματικής λογικής επίθεση στον φύλακα του αρχαιολογικού χώρου που έγινε την Τετάρτη 28/11/2018**

από αγνώστους.

Όμως αυτό δεν σημαίνει ότι ο Σύλλογος πρέπει να σταθεί και υπέρμαχος της πρόθεσης να περιφραχθούν οι λόφοι και, ενώ σήμερα είναι ένας ελεύθερος χώρος, να μετατραπούν σε ένα μη-χώρο για τη γειτονιά και τους περιπατητές του κέντρου της Αθήνας! Πόσο μάλλον που με μια τέτοια απόφαση (να περιφραχθεί ο χώρος και να είναι μόνο αρχαιολογικός χώρος) οι συνάδελφοι της ΕΦΑ Αθηνών θα βρεθούν να αναλαμβάνουν μια τεράστια ευθύνη που δεν αναλογεί σε κανέναν μας: σήμερα η αστυνόμευση στο χώρο των λόφων είναι ευθύνη της αστυνομίας (και ορθά), και όχι των φυλάκων αρχαιοτήτων. **Αν οι λόφοι περιφραχθούν και κλειστούν, η ευθύνη για ό,τι γίνει εντός της περίφραξης (σε έναν χώρο που είναι αδύνατο να φυλαχθεί όχι απλώς από το σημερινό προσωπικό των λόφων, αλλά ακόμη και από το τριπλάσιο από το σημερινό!) θα βαραίνει τους φύλακες αρχαιοτήτων.**

Η ΕΑΚ πρότεινε στο ΔΣ του ΣΕΑ: α) **να οργανώσει ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων μια πλατιά συζήτηση με καλεσμένους όλους τους κατοίκους στη γειτονιά του Φιλοπάππου**, όπου να εκτεθούν τόσο οι απόψεις και οι προβληματισμοί των συναδέλφων που είναι επιφορτισμένοι με την προστασία του αρχαιολογικού χώρου, όσο και των κατοίκων που χρησιμοποιούν καθημερινά τον λόφο ως χώρο περιπάτου, ρεμβασμού και αναψυχής, προκειμένου να βρεθούν λύσεις κοινά αποδεκτές (δυστυχώς, από το 2007 που είχε ξανατεθεί το θέμα, η συζήτηση αυτή δεν οργανώθηκε ποτέ από το ΥΠΠΟΑ, που θα όφειλε να την έχει κάνει, αντιθέτως μάθαμε για μια πρόσφατη σύσκεψη στο γραφείο της ΓΔΑΠΚ με τη συμμετοχή της Αστυνομίας, του Δήμου Αθηναίων και της Εκκλησίας, για το τι θα γίνει στου Φιλοπάππου) και β) **Να εκδώσουμε ανακοίνωση που θα καλύπτει τους συναδέλφους που σέρνονται στα τμήματα, αλλά θα λέει ότι ο Σύλλογος θέλει τους λόφους ανοιχτούς στους περίοικους**. Αυτές τις προτάσεις απέρριψαν οι παρατάξεις ΕΣΔΑ, Συνεργασία Αρχαιολόγων και Αυτόνομη Παρέμβαση.

Το θέμα δεν αφορά μόνο τους λόφους Φιλοπάππου –και ποτέ δεν αφορούσε μόνο αυτούς. Το θέμα είναι τι σημαίνει ανοιχτός αρχαιολογικός χώρος μέσα στον αστικό ιστό. Πόσο μάλλον στην Αθήνα, που οι ελεύθεροι χώροι πρασίνου είναι τόσο περιορισμένοι. Τι θέλουμε για χώρους όπως η Ακαδημία Πλάτωνος και οι λόφοι Φιλοπάππου, που είναι ταυτόχρονα χώροι αρχαιολογικοί και χώροι πρασίνου και αναψυχής των κατοίκων; Θέλουμε να υπάρχουν μνημεία ανοιχτά στο κοινό ή προκειμένου να τα «προστατεύσουμε» από τους κινδύνους (πχ τα γκράφιτι) προτιμάμε να τα περικυκλώσουμε με κάγκελα και να τα κλειδώσουμε; Τι σημαίνει τελικά «προστασία» των μνημείων;

Για μας η απάντηση είναι ξεκάθαρη: θέλουμε όσο το δυνατόν περισσότερους χώρους ανοιχτούς, αρχαιολογικούς χώρους που να έχουν πολλαπλές χρήσεις, μνημεία που να είναι προσιτά σε κάθε πολίτη. Θέλουμε στην Ακαδημία Πλάτωνος, στους λόφους Φιλοπάππου, να συνυπάρχει το πράσινο με τις αρχαιότητες, οι επισκέπτες των αρχαιοτήτων να συναντώνται με όσους πηγαίνουν βόλτα για να ρεμβάσουν ή απλώς για να βρεθούν δίπλα στο πράσινο. Θέλουμε οι λόφοι Φιλοπάππου να είναι ανοιχτοί σε ποδήλατα, οικογένειες που κάνουν πικ νικ, στη σύγχρονη τέχνη, σε σύγχρονες δράσεις πολιτισμού και αθλητισμού. **Θέλουμε να προστατευτούν τα ιστάμενα και ορατά μνημεία, με αύξηση του αριθμού των φυλάκων αρχαιοτήτων και περίφραξη όπου χρειάζεται (πχ το ίδιο το μνημείο του Φιλοπάππου). Θέλουμε να οριστούν οι συγκεκριμένες χρήσεις σε συγκεκριμένα σημεία των λόφων**.

Πάνω από όλα θέλουμε μια Αρχαιολογική Υπηρεσία που δεν θα βλέπει εχθρικά τα κινήματα υπεράσπισης ελεύθερων χώρων, που θα έχει ως πρώτο γνώμονα την κοινωνικοποίηση της γνώσης για την αρχαιότητα και την ενσωμάτωση των μνημείων στην καθημερινή ζωή των πολιτών, μια Αρχαιολογική Υπηρεσία που δεν θα συντονίζεται με τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές δήθεν «αντιμετώπισης της εγκληματικότητας» και δεν θα βλέπει τα κοινωνικά προβλήματα (πχ τους αστέγους) ως «πρόβλημα για τα μνημεία» -αλλά ως αυτό που είναι: προβλήματα κοινωνικής ανισότητας.

Παραθέτουμε παρακάτω αυτούσιο το κείμενο που είχε δημοσιευτεί στο ατάκτως 10 για το θέμα, από το οποίο σήμερα, εννιά χρόνια μετά, δεν χρειάζεται να αλλάξουμε ούτε μία γραμμή:

Ατάκτως 10, Νοέμβριος 2009

Η (συνεχιζόμενη) αντιπαράθεση για το θέμα της περίφραξης και χρήσης των λόφων Φιλοπάππου, Νυμφών και Μουσών μεταξύ του Υπουργείου Πολιτισμού και της Συντονιστικής Επιτροπής των κατοίκων της περιοχής αποτελεί αφορμή για να θέσουμε σημαντικά ερωτήματα: Στις σύγχρονες πόλεις, που κυριαρχεί η άναρχη δόμηση, η οικοπεδοποίηση και η εμπορευματοποίηση των ελεύθερων χώρων, ποιος είναι ο νέος ρόλος που καλούνται να παίξουν οι αρχαιολογικοί χώροι; Πώς συνδυάζεται η προστασία του φυσικού με το πολιτιστικό περιβάλλον; Μπορούν οι επιτροπές κατοίκων και τα κινήματα που διεκδικούν ελεύθερους χώρους να βρεθούν στο πλάι των αρχαιολόγων που ως τώρα μόνοι πάλευαν με τους εργολάβους ως «Δον-Κιχώτες» των μνημείων;

Οι μεγάλοι αρχαιολογικοί χώροι, τα αρχαιολογικά πάρκα, οι εκτεταμένες οχυρώσεις και τα

μνημειακά σύνολα με τις ζώνες προστασίας τους συχνά αποτελούν τους μοναδικούς προστατευμένους από τη δόμηση χώρους, και μπορούν να προσφέρουν πολύτιμες και μοναδικές «ανάσες» πολλαπλής σημασίας στους κατοίκους των πόλεων. Συνδυάζουν τα πολιτιστικά αγαθά με την «ηρεμία» του αδόμητου χώρου. Αποτελούν τόπους ιστορικής μνήμης και χώρους όπου επιβιώνουν ακόμη σπάνια είδη πανίδας ή χλωρίδας (για τους πιο ευαισθητοποιημένους, αποτελούν και αυτά αντικείμενο προστασίας).

Για τον Δήμο της Αθήνας υπολογίζεται ότι η άσφαλτος καταλαμβάνει το 28%, το μπετόν 52% και το πράσινο μόλις το 20%. Ικανή συμμετοχή σε αυτό το 20% έχουν οι λόφοι Φιλοπάππου, Νυμφών και Μουσών, ο Κεραμεικός, τα παριλίσια ιερά, η αρχαία Αγορά, η Ακαδημία Πλάτωνος και άλλοι χώροι που, αν η Αρχαιολογική Υπηρεσία δεν τους είχε κηρύξει και προστατεύσει κόντρα σε κάθε λογής συμφέροντα, σήμερα θα καταλαμβάνονταν από τσιμεντένια μεγαθήρια με «υψηλή αντικειμενική αξία».

Κι αν παλιότερα η «οικοδομή» ταυτιζόταν με την «ανάπτυξη», σήμερα κάτι φαίνεται να αλλάξει στη συνείδηση των κατοίκων: ολοένα και περισσότερες κινήσεις πολιτών προσπαθούν να αντισταθούν στην οικοπεδοποίηση ελεύθερων χώρων, στην περιβαλλοντική υποβάθμιση που φέρνουν τα εμπορικά κέντρα, στις «αναπλάσεις» που μοναδικό σκοπό έχουν την παράδοση των κοινόχρηστων χώρων στα τραπεζοκαθίσματα και τη βιομηχανία αναψυχής.

Είναι στιγμή οι αρχαιολογικοί χώροι εντός των πόλεων να ειδωθούν και ως ελεύθεροι/αδόμητοι χώροι, για να λειτουργήσουν ως «πρεσβευτές» της κοινωνικής αναγκαιότητας του έργου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας. Χρειάζεται, όμως, οι χώροι αυτοί να «ανοίξουν» στους κατοίκους των πόλεων με εκπαιδευτικά προγράμματα, σταθμούς ενημέρωσης, σημεία ανάπαυσης, σύνδεση με τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία. Και γιατί να μην διεκδικήσουμε σε κάποιους χώρους την επέκταση του ωραρίου και την κατάργηση του εισιτηρίου, ώστε να είναι προσβάσιμοι σε όλους;

Εδώ και πολλά χρόνια το ΥΠΠΟ υποχρηματοδοτεί την Αρχαιολογική Υπηρεσία, αφήνει αρχαιολογικούς χώρους αφύλακτους, απολύει εκατοντάδες συμβασιούχους, δίνει άδειες οικοδόμησης στις ζώνες προστασίας, παγώνει τα κονδύλια για τις απαλλοτριώσεις και την έρευνα-ανάδειξη των χώρων. Οι αρχαιολόγοι της Υπηρεσίας, που δίνουν καθημερινά μάχες για την υπεράσπιση των μνημείων, δεν οφείλουν να υπερασπίζονται τις επιλογές της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας ούτε να απολογούνται γι’ αυτές. Οι τοπικές κοινωνίες και τα κινήματα μπορούν να αποτελέσουν συμμάχους μας στον αγώνα για το προσωπικό και τα κονδύλια που είναι απαραίτητα για να υπάρχουν αρχαιολογικοί χώροι και Μουσεία προσιτά

σε όλους τους πολίτες, αρκεί να τους κάνουμε «κοινωνούς» (όχι συνδιαχειριστές) της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ας αλλάξουμε κάποιες παγιωμένες αντιλήψεις για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη σχέση του μνημείου με την κοινωνία. Η προστασία ενός αρχαιολογικού χώρου και η ανάδειξη του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος υπηρετεί πρώτα από όλα την κοινωνία συνολικά. Δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται με ιδιοκτησιακές λογικές, είτε από την πλευρά των αρχαιολόγων είτε από την πλευρά των περιοίκων, ούτε να θυσιάζεται για την «ανάπτυξη», εξυπηρετώντας μικρά ή μεγάλα ιδιωτικά συμφέροντα, με πολλαπλές προσβάσεις στην εκάστοτε πολιτική ηγεσία.

Λόφοι Φιλοπάππου: ανιχνεύοντας μια πρόταση
Στην περίπτωση αρχαιολογικών χώρων όπως οι Λόφοι Φιλοπάππου-Μουσών-Νυμφών, που είναι κηρυγμένοι και ως χώροι πρασίνου, είναι απαραίτητο ένα θεσμικό πλαίσιο που θα εισάγει την έννοια του «αρχαιολογικού άλσους» (που απουσιάζει από τον Αρχαιολογικό Νόμο) ως χώρου ανοιχτού στους πολίτες με προστασία και σεβασμό του αρχαιολογικού και ιστορικού πλούτου, ορατού και μη:

· Οι λόφοι μπορούν να παραμένουν ανοιχτοί συνεχώς και δωρεάν για τους πολίτες, αν καθοριστούν με σαφήνεια οι επιτρεπόμενες ήπιες χρήσεις αναψυχής και περιπάτου και αυξηθούν οι μόνιμοι φύλακες που υπηρετούν στο χώρο όλο το 24ωρο.

· Το αρχαιολογικό άλσος μπορεί να οριοθετηθεί με διάφορους τρόπους (π.χ. πυκνή βλάστηση, χαμηλά τοιχία) ώστε να προστατεύεται από τις καταπατήσεις, αλλά να υπάρχουν οδοί πρόσβασης για την απρόσκοπτη είσοδο των πολιτών σε όλα τα φυσικά προσβάσιμα σημεία.

· Να σημανθούν, να προστατευτούν και να αναδειχθούν όλα τα ορατά μνημεία, από τις αρχαιότητες ως τα λιθόστρωτα του Πικιώνη. Να αναδειχτεί η διαχρονική ιστορία του χώρου και να προστατευτεί η χλωρίδα και η πανίδα, με περίπτερα ενημέρωσης, εκπαιδευτικά προγράμματα, οργανωμένες επισκέψεις στον χώρο.

· Να συντηρηθεί και να επαναλειτουργήσει το καφενείο του Λουμπαρδιάρη ως αναπαυτήριο. Να κηρυχτεί και να απαλλοτριωθεί το κτίσμα του «Διονύσου», να γκρεμιστούν τα αυθαίρετα προσκτίσματα και να λειτουργήσει ως καφέ-εστιατόριο με τιμές προσιτές για όλους τους πολίτες.

· Να συνδεθεί ο χώρος με τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία: υπαίθριες εκθέσεις έργων

τέχνης, παρουσίαση της καλλιτεχνικής δημιουργίας μαθητών, ομάδων χορού ή θεάτρου, σε συγκεκριμένα όμως σημεία του χώρου που θα υποδειχτούν από την Αρχαιολογική Υπηρεσία.

· Οι ιδέες, η μελέτη και η εφαρμογή τους να αποτελέσει έργο των συναδέλφων της Α’ ΕΠΚΑ και όχι ευκαιρία για να δημιουργηθεί μία ακόμη «επιτροπή» ή έργο του ΤΔΠΕΑΕ.